

Kinderrechten
Collectief

KINDER-
RECHTEN
IN CIJFERS

2020

Jugend
strafrecht

UNICEF Nederland en Defence for Children dienen ieder jaar een verzoek om cijfers in over verschillende thema's zoals jeugdhulp, armoede, kindermishandeling, jeugdstrafrecht, migratie en uitbuiting. Dit verzoek is gedaan bij het ministerie van Justitie en Veiligheid (ministerie van JenV) en het ministerie van

Volksgesondheid, Welzijn en Sport (ministerie van VWS). Hieronder volgen de cijfers die wij in de loop van de het voorjaar van 2021 hebben verkregen. Die cijfers zijn per thema gedurende de zomer van 2021 geanalyseerd. Eventuele correcties van de cijfers nadien, zijn niet bij de analyse meegenomen.

INHOUD

1. <i>Jugendstrafrecht</i>	1
1.1 <i>Cijfers</i>	4
1.2 <i>Analyse</i>	8
<i>Rechtsbijstand</i>	8
<i>Verblijf politiebureau / arrestantencel</i>	8
<i>NS onder de twaalf jaar</i>	9
<i>Voorlopige hechtenis</i>	9
<i>Jugendherstelrecht</i>	9
<i>Justitiele jeugdinrichtingen</i>	9
<i>DNA afname minderjarigen</i>	10
<i>Caribisch Nederland</i>	10

1.1 CIJFERS

Indicatoren	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Politie								
Totaal aantal aangehouden minderjarige verdachten (12 t/m 17 jaar) (unieke personen)								10.936
Totaal aantal aangehouden minderjarige verdachten (12 min) (unieke personen)								29
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten (12 t/m 17) (unieke acties)	43.419	39.637	37.589	33.049	28.486	24.394	25.714	21.043
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten (12 min) (unieke acties)								46
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten (unieke personen)	-	24.713	23.005	21.294	19.034	16.487	17.322	14.214
Totaal aantal door de politie gehoorde minderjarige verdachten (12 min) (unieke personen)								39
Totaal aantal ontboden minderjarige verdachten op het politiebureau 12 t/m 17 jaar (niet aangehouden) (unieke personen)								4.899
Totaal aantal ontboden minderjarige verdachten op het politiebureau 12min (niet aangehouden) (unieke personen)								21
Inzet Vaardigheden Aanhouden Groepsverband team (VAG) 12 t/m 17 jaar (unieke personen)								33

Totaal aantal inverzekeringstellingen minderjarigen (12 t/m 17 jaar) (unieke acties)	6.879	6.791	7.449	7.101	5.244	4.605	5.129	4.516
Totaal aantal inverzekeringstellingen minderjarigen (12 min) (unieke acties/personen)								4
Totaal aantal inverzekeringstellingen minderjarigen (unieke personen)	-	5.460	5.982	5.786	4.399	3.826	4.221	3.796 (12 t/m 17 jaar)
Inverzekeringstelling Thuis, minderjarigen 12 t/m 17 jaar (unieke personen)								3
Aantal minderjarigen dat in een arrestantencel verbleef (totaal = niet unieke arrestanten)	-	-	-	-	-	-	20.016 (totaal)	15.653 ¹ (12 t/m 17 jaar)
Aantal minderjarigen jonger dan 12 jaar dat in een arrestantencel verbleef (totaal = niet unieke arrestanten)								45 (12 min)
Instream Halt-zaken - misdrijf						7.147	8.032	6.358 ²
Vroeghulp RvdK tijdens ophouden voor verhoor	-	-	-	-	-	-	-	incide- nteel ³
Vroeghulp RvdK tijdens IVS	-	-	-	-	-	-	3.084 ⁴	2.816 ⁵
Totaal aantal strafbeschikkingen	-	-	-	-	-	-	-	269 ⁶
Totaal aantal TOM zittingen								1.588 ⁷
Totaal aantal dagvaardingen EK								3.789 ⁸
Totaal aantal dagvaardingen MK								1.392 ⁹
Meditation								
Aantal zaken minderjarige verdachten doorverwezen naar Mediation in Strafzaken (MiS) (Unieke acties)							213 ¹⁰	254 ¹¹

1. Minderjarigen die samen met hun ouders gearresteerd worden en met ouders in de cel verblijven zijn niet meegeteld.

2. Bron: Halt

3. Bron: RvdK

4. Idem

5. Idem

6. Bron: OM (strafbeschikkingen zijn laag omdat er nog steeds OM transacties zijn)

7. idem

8. idem

9. idem

10. Bron: LDCR (geen informatie beschikbaar over doorverwijzen minderjarige slachtoffers naar MiS)

11. idem

WODC monitor jeugdcriminaliteit 2020¹²

Aantal minderjarige daders	-	-	8.500	-	-	-	5.700	
Halt-jeugdigen tot 18 jr	-	-	7.300	-	-	-	7.300	
Totaal aantal minderjarigen doorverwezen naar Halt (totaal = incl doorverwijzingen via Boa, leerplicht etc)	-	-	-	-	-	-	16.088	
Totaal aantal OM sancties (waaronder ook sepot)	-	-	5.300	-	-	-	3.000	
Totaal aantal ZM sancties			6.800				5.300	
*vw vrijheidstraf			*700				*700	
**JDET < 3 mnd	-	-	**400	-	-	-	**500	
***JDET > 3 mnd			***100				***100	

Indicatoren	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
DNA afname								
Aantal ooit als minderjarige opgenomen personen in de DNA-databank voor Strafzaken	22.649	24.283	25.962	27.521	30.369	?	?	? ¹²

Indicatoren	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
JUSTITIELE JEUGDIRICHTING								
Totaal aantal minderjarigen in justitiële jeugdinrichtingen	1.520	1.270	1.029	1.054	1.005	1.112	1.321	1.093
Verdeling leeftijdsgroepen in JJI	-	-	-	-	-	-	-	36% < 18 64% > 18
Totaal aantal minderjarigen in JJI ogv overtreding Lpw	-	-	-	-	-	-	-	1
Hoeveel minderjarigen kregen (vw) jeugddetentie opgelegd ogv overtreding Lpw	-	-	-	-	-	-	5	5
% minderjarigen in voorlopige hechtenis in justitiële jeugdinrichtingen op peildatum	74% (137)	79% (=85)	76% (106)	76% (108)	80% (89)	82% (124)	72%	68% (102)
% jeugdigen (gemiddeld) ogv VH in JJI	-	-	-	-	-	-	44% ¹⁴	

12. WODC Monitor Jeugdcriminaliteit <https://www.wodc.nl/actueel/nieuws/2021/05/31/jeugdcriminaliteit-daalt-maar-niet-alle-vormen>

13. De DNA cijfers over 2018, 2019 en 2020 verschijnen in 2021. Ze zijn een paar jaar niet gepubliceerd agv technische problemen met de databank en het selecteren van queries.

14. Bron C&R 2019 – aandeel over het hele jaar bekeken

Gemiddeld aantal dagen voorlopige hechtenis	38	37	29	36	38	33	36/ 47 ¹⁵	38
Aantal zaken resulterend in JDET	855	695	610	660	635	650	810, 64% < 2mnd	
Gemiddeld aantal dagen verblijf ogv JDET	85	78	77	75	70	68	64	
% jeugdigen in JJI ogv JDET	-	-	-	-	-	-	15%	
Totaal aantal PIJ opgelegd (nieuw)	85	70	60	50	50	50	50	
Totaal aantal minderjarigen met een PIJ-maatregel op peildatum (12 t/m 18 jaar)	30	15	23	22	8	20	25	34 ¹⁶
Totaal lopende PIJ maatregelen (12-27 jaar)	-	-	-	-	-	-	180	
% jeugdigen in JJI ogv PIJ-maatregel (12 t/m 18 jaar)	-	-	-	-	-	42	41	
Gemiddeld aantal dagen in JJI ogv PIJ	-	-	-	-	-	-	1200	
Opname 12- en 13-jarigen in een justitiële jeugdinrichting	27	18	12	14	13	15	26	23
16 en 17 jaar volgens volwassenrecht	56	-	-	-	-	-	-	-
Bij hoeveel minderjarigen in JJI is corona vastgesteld	-	-	-	-	-	-	-	36

15. Volgens C&R 2019 is het 47

16. Van medio maart 2020 tot 1 juni 2020 kon vanwege corona geen verlof worden ingezet. Er zijn geen verlofmachtigingen ingetrokken vanwege corona (DJI). Hoeveel PIJ-maatregelen zijn verlengd vanwege Corona is niet bekend.

1.2 ANALYSE

RECHTSBIJSTAND

In 2020 werden 10.965 minderjarigen waarvan 29 jonger dan twaalf jaar aangehouden door de politie. Het aantal minderjarigen dat door de politie is verhoord daalt verder in 2020. Er vonden 21.089 politieverhoren plaats waarvan 46 keer bij een kind onder de twaalf. Een punt van zorg blijft het aantal 'ontboden minderjarige verdachten'. Dit zijn minderjarigen die niet zijn aangehouden, maar wel door de politie worden gehoord in verband met strafbare feiten. In totaal waren in 4.899 ontboden minderjarige verdachten welke voor en tijdens het verhoor geen recht hebben op gratis rechtsbijstand.

Minderjarigen kan vaker een strafbeschikking via het Openbaar Ministerie opgelegd worden. Deze staat, anders dan voorheen de transactie, gelijk met een rechterlijke uitspraak. Een strafbeschikking kan leiden tot een 'strafblad', oftewel justitiële documentatie. Dit kan een belemmering zijn bij het verkrijgen van een Verklaring omtrent Gedrag. Het recht op een advocaat ontstaat pas als er meer dan 32 uur taakstraf wordt opgelegd of meer dan 200 euro boete.¹⁷ Gekeken naar de gevolgen voor de justitiële documentatie van minderjarigen bij het opleggen van een strafbeschikking, zouden alle minderjarige verdachten recht hebben op gratis rechtsbijstand wanneer zij in gesprek gaan met een officier van justitie over het opleggen van een strafbeschikking.

VERBLIJF POLITIEBUREAU / ARRESTANTENCEL

Een positieve ontwikkeling is dat het aantal minderjarigen dat in een arrestantencel verbleef daalde van 20.016 in 2019 naar 15.698 in 2020. Van hen waren 45 jonger dan twaalf jaar.

Ook het aantal in verzekering gestelde minderjarigen daalde (na een eerdere stijging) van 5.129 in 2019 naar 4.516 in 2020. De Raad voor de Kinderbescherming verleende 2.816 keer vroeghulp.

Kanttekening hierbij is dat minderjarige verdachten de ophouding voor verhoor en de inverzekeringstelling veelal in een politiecel of arrestantencel (cellencomplex) ondergaan. De mogelijkheid van inverzekeringstelling thuis (of op een andere plek) wordt niet goed bijgehouden en is slechts drie keer geregistreerd in 2020. Uit de cijfers blijkt verder dat de Raad voor de Kinderbescherming niet bij alle minderjarigen, die in verzekering zijn gesteld, vroeghulp verleent (of dit registreert). In geweldszaken (o.a. messenproblematiek) geldt dat minderjarigen zowel slachtoffer als verdachte kunnen worden. Dit vraagt een andere meer multidisciplinaire aanpak met meer aandacht voor de individuele beoordeling van wat een minderjarige nodig heeft.

Er zou een bredere inzet van alternatieven voor het verblijf van minderjarigen in een politiecel moeten zijn. Daarbij is een investering nodig in een meer kindgerichte omgeving en werkwijze vergelijkbaar met de multidisciplinaire aanpak op een locatie in het

17. In de praktijk wordt nu nog regelmatig van de wet geweken en is de richtlijn van het Openbaar Ministerie 20 uur taakstraf en een boete van 115 euro, maar dit wordt komende periode in lijn gebracht met de genoemde bedragen in het Wetboek van Strafvordering. Zie paragraaf 5 Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (2021R001) <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/richtlijn-en-kader-voor-strafvordering-jeugd>

18. <https://www.barnahus.eu/en/>. Zie ook analyse Kinder mishandeling (cijfers).

19. <https://www.familyjusticecenter.org/>

Barnahus model¹⁸ of de Family Justice Centers¹⁹. Voor minderjarigen die als verdachte, getuige of slachtoffer deelnemen aan het strafproces is een omgeving nodig waar gespecialiseerde professionals het verhoor doen en ouders het netwerk en passende zorg in kunnen schakelen.

IVS ONDER DE TWAALF JAAR

Er zijn zorgen over de 45 kinderen jonger dan twaalf jaar die in een arrestantencel verbleven. Strijdig met de wet is dat vier van hen in verzekering zijn gesteld. De politie en het ministerie JenV moet erop zien dat de plaatsing van twaalf minderjarigen in een politieeel zorgvuldig gemonitord en geëvalueerd wordt. De in verzekeringstelling van twaalf minderjarigen moet altijd voorkomen worden. Wanneer uit cijfers blijkt dat dit toch gebeurt, is nader onderzoek nodig. Hierbij moeten minderjarigen en hun ouders worden geïnformeerd en betrokken en medewerkers worden aangesproken in verband met over het overschrijden van de wet.

VOORLOPIGE HECHTENIS

Het is nog steeds niet gegarandeerd dat voorlopige hechtenis van minderjarigen slechts als uiterste maatregel, en voor de kortst mogelijke duur, wordt toegepast. 68% van het totaal aantal minderjarigen dat in justitiële jeugdinrichtingen verblijft, verblijft in voorlopige hechtenis en is nog niet berecht. Dit is een daling ten opzichte van voorgaande jaren, maar daarmee nog steeds te hoog. Uit onderzoek blijkt dat er een risico is op oneigenlijk gebruik en willekeurige toepassing van voorlopige hechtenis.²⁰ Tevens zijn er wachtlijsten en is er een tekort aan passende zorg. Dit maakt dat minderjarige verdachten de voorlopige hechtenis in een justitiële jeugdinrichting doorbrengen in plaats van op een mogelijk meer geschikte plek.

JEUGDHERSTELRECHT

Er is in zaken van jeugdige verdachten te weinig aandacht voor het jeugdherstelrecht. Volgens het nieuwe beleidskader herstelvoorzieningen van het ministerie JenV²¹ dient in beginsel in iedere strafzaak met een jeugdige verdachte of veroordeelde te worden overwogen of de zaak zich leent voor een herstelrechtelijke modaliteit. In jeugdstrafzaken ontbreekt veelal een aanbod voor mediation. In 2020 werd in de 7.000 jeugdstrafzaken, die via de rechtbank en het Openbaar Ministerie zijn behandeld, slechts in 254 zaken doorverwezen naar mediation. Dit is ongeveer 3,5% van de jeugdstrafzaken. Jeugdherstelrecht verdient een vaste en duidelijke plek in het jeugdstrafrecht. De potentie is om op basis van het huidige beleidskader veel meer zaken door te verwijzen. Dit vraagt een verdere ontwikkeling van voor minderjarigen passende herstelinterventies, zoals de herstelconferentie waarbij ook het netwerk is betrokken.

JUSTITIËLE JEUGDINRICHTINGEN

Niet alleen daalt het aantal minderjarige verdachten, ook het aantal minderjarigen dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft is in 2020 gedaald, van 1.321 naar 1.093. Toch blijkt het aantal opgelegde celstraffen aan minderjarigen gestegen. En ook het aantal jongeren dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft op basis van het adolescentenrecht stijgt. Vanuit de justitiële jeugdinrichtingen klinkt het signaal dat deze bijna vol zitten en er geen plek is voor alle 18-plussers. Bijna 25 procent van de veroordeelde minderjarigen krijgt van de rechter een celstraf opgelegd voor een misdrijf met geweld of doodslag. Dat is een verdubbeling vergeleken met 2015. Ook de duur van de straf die minderjarigen krijgen is flink toegenomen, van gemiddeld 50 dagen in 2018 naar 86 dagen in 2020.²²

Het is zorgelijk dat kinderen tussen de twaalf en achttien jaar in dezelfde instellingen verblijven als twintigplussers. 64% van de jongeren in een justitiële jeugdinrichting is ouder dan achttien jaar. In 2020 waren 23 minderjarigen twaalf of dertien jaar oud. Een justitiële

20. Zie: promotieonderzoek van Yannick van den Brink - Universiteit Leiden (januari 2018) en het WODC-onderzoek naar de voorlopige hechtenispraktijk in Nederland (november 2017).

21. www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/01/08/tk-bijlage-beleidskader-herstelrechtvoorzieningen-gedurende-het-strafproces

22. https://www.nji.nl/Actueel/Nieuws-uit-het-jeugdveld/2021/Meer-celstraf-voor-jongeren-door-zwaardere-delicten?utm_medium=email

jeugdinstelling is geen passende plek voor (hele) jonge kinderen. Voor deze jongste groep is het nodig in te zetten op plaatsing in kleinschalige voorzieningen. Ook al ligt er het (nog niet overgenomen) advies van de Raad voor de Jeugdbescherming en Strafrechttoepassing, om de leeftijd voor strafrechtelijke aansprakelijkheid te verhogen naar veertien of zestien jaar.

DNA-AFNAME MINDERJARIGEN

De minister van JenV heeft in april 2018 aangekondigd de ‘Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden’ te willen aanpassen en geen DNA meer te willen afnemen van minderjarigen die veroordeeld zijn tot een taakstraf van minder dan veertig uur. Inmiddels is het eind 2021 en is de wet niet aangepast. Als gevolg van problemen met een registratiesysteem zijn de cijfers over het aantal minderjarigen dat in een DNA-databank staat opgenomen niet bekend. De DNA-databank wil de cijfers publiceren zodra deze weer beschikbaar zijn.

Ten aanzien van de Verklaring Omtrent Gedrag geldt dat justitiële documentatie van minderjarigen die veroordeeld zijn voor een zedendelict levenslang blijft staan. Deze regelgeving moet aangepast worden, zodat de justitiële documentatie na een redelijke termijn wordt verwijderd. Minderjarigen krijgen zo een tweede kans en kunnen hun leven oppakken.

CARIBISCH NEDERLAND

In Caribisch Nederland is sinds 1 augustus 2020 het jeugdstrafrecht in werking getreden. Het aantal kinderen dat is aangehouden is in absolute getallen laag (Bonaire: vijftien, St. Eustatius: vier, Saba: nul) In totaal zijn 20 kinderen verhoord, werden vijf kinderen gedagvaard en werden veertien zaken afgedaan via Halt. Het aantal kinderen in een justitiële jeugdinstelling op Bonaire is vijf.

Het is een goede ontwikkeling dat er speciale wetgeving is en speciale instellingen zijn voor kinderen die met het strafrecht in aanraking komen. Van belang is dat Nederland blijft ondersteunen om het jeugdstrafrecht verder te ontwikkelen en vrijheidsbeneming van minderjarigen, daar waar dat kan, te voorkomen.

Kinderrechten.nl